

ПРОЕКТЪТ „ESENIAS-TOOLS“ - РЕГИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ПОДКРЕПА НА ПРЕВЕНЦИЯТА НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ЧУЖДИ ВИДОВЕ ВРЕДИТЕЛИ ПО КУЛТУРНИТЕ РАСТЕНИЯ

Теодора Тричкова, Владимир Владимиров, проф. Румен Томов

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания – Българска академия на науките, 1113, София, ул. Ю. Гагарин № 2, тел.: 0888 686 200, e-mail: rtomov@yahoo.com .

Голяма част от вредителите по културните растения имат чуждоземен произход. Тяхното разпространение в нови територии се подпомага предимно от човешката дейност, но също така и от климатичните промени. Въпреки прилаганите фитосанитарни мерки, множество регулирани вредители са проникнали в Европа, а няколко карантинни вида приближават Югоизточна Европа откъм Азия и Северна Африка. С изключение на карантинните видове, останалите чужди видове все още не са обхванати от регулациите за растително здраве или за инвазивни видове, което улеснява тяхното безпрепятствено разпространение в нови територии. В същото време повечето от растителнозащитните проблеми през последните години в Европа са предизвикани от видове, които никога не са били считани за опасни вредители, поради което не са били регулирани. В тази връзка изграждането на мрежи и международното сътрудничество има изключително важно значение за успешното управление на чуждите видове в Югоизточна Европа, която е мост между Централна Европа, Азия и Източното Средиземноморие.

С оглед подобряване на регионалното сътрудничество, през 2011 г е създадена мрежата ESENIAS (East and South European Network for Invasive Alien Species) (www.esenias.org). В рамките на срещите, проведени до този момент са идентифицирани следните проблеми, свързани с чуждите видове в района: (1) липсваща или фрагментирана информация; (2) липса на съвместими методологии и наръчници; (3) наличие на нехармонизирани данни, което затруднява тяхното сравнение и анализ; (4) липса на регионална информационна инфраструктура; (5) недостатъчно сътрудничество между експертите на национално и регионално ниво; (6) недостатъчна интеграция на Югоизточна Европа в европейските и глобални инициативи, свързани с чуждите видове.

За преодоляване на идентифицираните проблеми, през 2015г. стартира регионален проект “Мрежата за инвазивни чужди видове в Югоизточна Европа – средство в подкрепа на управлението на чужди видове в България (ESENIAS-TOOLS)”. Бенефициент и водеща организация на проекта е Институтът по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН (ИБЕИ-БАН). Основна цел на проекта е изграждането на ефективно регионално сътрудничество и разработването на инструменти в подкрепа на ефективното управление на чуждите видове в България и региона на мрежата „ESENIAS“ като цяло.

Партньори в проекта са единадесет институции от България, Хърватска, Исландия, Гърция, Македония, Сърбия и Турция.

Очакваните резултати от проекта са: (1) съвместни стандартизирани и хармонизирани методологии за събиране и анализ на информация, както и разпространение на резултатите; (2) изградена база данни за чуждите видове, експертите, институциите, разработените проекти и публикациите, свързани с чуждите видове в района; (3) извършен анализ на нормативната уредба и управленските практики, свързани с чуждите видове; (4) изготвен инструмент за ранно установяване на чужди видове, с което ще бъде повишена информираността на експертите, държавната администрация и широката общественост с оглед ранното откриване и бързото унищожаване на регулирани неприятели по растенията. Проектът ще допринесе за интегрирането на регионалните данни и дейности в международни структури и бази данни като EASIN, NOBANIS, EEA, EWRS, IAPPS и EPPO.

Реализирането на проекта ще допринесе за събирането на важна информация относно разпространението на чуждите видове, състоянието на популациите и др. в България и района. Събраната информация ще е подпомага изследователите: (1) да правят изводи за процесите на инвазия; (2) да изготвят анализи и приоритизират чуждите видове; (3) да изготвят препоръки за нуждите на отговорните държавни институции. Регистърът на експерти, проекти и публикации ще подобри комуникацията и сътрудничеството по проблемите на чуждите видове между научната общност в района. Резултатите от проекта ще бъдат представени на работни срещи, научни форуми и др.

Реализирането на проекта ще допринесе за предоставянето на информация на представителите на държавната администрация. Резултатите ще бъдат представяни на планираните срещи със заинтересовани страни. В допълнение на това на интернет страницата на проекта ще бъдат публикувани различни материали, свързани с чуждите видове като нормативната уредба, наръчници, добри практики, планове на управление, анализи на риска и др. Ще бъдат организирани обучения за представителите на ИАОС, БАБХ, ИАГ, национални и природни паркове и др. Дейностите по проекта ще допринесат за по-доброто разбиране на проблемите, свързани с чуждите видове от страна на държавната администрация, което ще подпомогне разработването на стратегия и прилагането на мерки за ограничаване негативното въздействие от чуждите видове

Друга много важна целева група на проекта са представителите на биоиндустрията, които ще бъдат канени на различните срещи организирани в рамките на проекта, където ще бъдат информирани за нововъзникващи рискове от навлизането на чужди видове с негативно въздействие върху икономиката и околната среда, както и от необходимостта от прилагането на мерки за предотвратяване на тяхното разпространение или ограничаването на негативното им въздействие. Дейностите, свързани с повишаване на информираността ще бъдат насочени и към широката общественост, студентите и учениците. Информационни материали ще бъдат публикувани на интернет страницата. В Националният природонаучен музей в София ще бъде изградена изложбена площ, посветена на проблемите с чуждите видове.

Заклучение: Негативното въздействие върху земеделските култури от вредители с чуждоземен произход би могло да бъде минимизирано чрез прилагането на превантивни дейности, както и поддържане на система за ранно установяване. Ключов фактор за успеха при управлението на чуждите видове е регионалното и между-институционалното сътрудничество, което е една от основните цели на настоящия проект.

Благодарности: Проектът ESENIAS-TOOLS (Договор № Д-33-51/30.06.2015г.) е финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014г., в рамките на програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистемни услуги“

THE PROJECT “ESENIAS-TOOLS” - A REGIONAL COOPERATION SUPPORTING THE PREVENTION OF SPREAD OF ALIEN CROP PESTS

Teodora Trichkova, Vladimir Vladimirov, prof. Rumen Tomov,

**Institute of Biodiversity and Ecosystem Research, Bulgarian Academy of Sciences,
2 Gagarin Street, 1113 Sofia, tel: 0888 686 200,
e-mail: rtomov@yahoo.com .**

Many important crop pests have alien origin and their introduction and spread have been increasing due to human activities and global change. Despite the phytosanitary measures applied, many regulated crop pests already have invaded Europe. Several quarantine species are approaching South-East Europe from Asia and North Africa. In addition most of alien species are not covered by the plant health regimes and EU IAS regulations what facilitate their spread. Networking and regional cooperation are crucial for management of alien species in South East Europe being a bridge between Central Europe Asia and Eastern Mediterranean. In this respect ESENIAS (East and South European Network for Invasive Alien Species) (www.esenias.org) was established in 2011. Several issues that need to be addressed were detected in the framework of several ESENIAS meetings conducted so far: (1) Fragmented or lack of information; (2) Lack of common methodological approaches and guidelines; (3) Low data harmonization, very difficult for comparison, e.g. cross-border issues are extremely difficult to tackle; (4) No real region-wide information infrastructure; (5) Not sufficiently developed cooperation between IAS experts at national and regional level; (6) Low representation and integration of South East part of Europe in European and global IAS initiatives.

In this context, a new regional project has just been launched: “East and South European Network for Invasive Alien Species – a tool to support the management of alien species in Bulgaria (ESENIAS-TOOLS)”. The Project Promoter is the Institute of Biodiversity and Ecosystem Research, Bulgarian Academy of Sciences. (IBER-BAS)

The aim of the project is creating of network and development of tools to support the management of alien species in Bulgaria and in the overall ESENIAS region. Eleven institutions from Bulgaria, Croatia, Iceland, Greece, R. Macedonia, Romania, Serbia, and Turkey will take part in the project.

Expected outputs from the partnership are: (1) joint standardised and harmonised methodology for data collection, analysis, dissemination and further outreach; (2) database of alien species in the region, IAS experts and responsible institutions, IAS projects and publications; (3) analysis of IAS legislation and management practices. (4) early warning tool including species alerts will be developed in order to increase awareness of experts, public administration and managers and to facilitate the IAS early detection and rapid response. The project will contribute for integration of regional data and activities in EASIN, NOBANIS, EEA, EWRS, IAPPS, and EPPO data bases.

The project will provide essential data about alien species distribution, population status, etc., in Bulgaria and neighboring countries. These newly generated data will help researchers to: (1) understand invasion process; (2) to prepare analysis and prioritisation of alien species; (3) to prepare recommendations on IAS management for responsible institutions and regional authorities. Furthermore, the register of IAS experts, research projects and publications will improve the communication and collaboration on IAS issues within the scientific community in the region. Additionally, project results will be presented at scientific forums, such as workshops, conferences, meetings during the study visits, etc.

The project will provide essential data to public administration staff. Project results will be disseminated and communicated with policy makers at the stakeholder meetings. The review and analysis of IAS management practices and legislation, as well as guides, best practices, action plans, risk assessment and management protocols and plans will be published at the project website. Training courses will be organized for representatives of RIEW, BFSA, ExFA, and National and Natural parks. All these project activities and results will contribute to better understanding of IAS issues by the public administration staff, which will assist in the development and implementation of control measures and development of strategies for IAS surveillance, monitoring, containment, etc.

Other very important target groups of the project are representatives of the bioindustry. They will be invited to the stakeholder and other project meetings where they will be informed about newly emerging risks of introduction of alien species with negative economic and environmental impact and necessity for taking immediate measures to prevent their introduction and spread in the region. The project awareness raising activities will focus also on the general public, students and schools. Non-technical summaries of all major project outputs will be made available through the website. The permanent exhibition which will be created at the NMNH in Sofia will contribute to the IAS awareness rising in this target group.

Conclusion. Negative effect of alien crop pest species in agricultural areas can be minimized applying preventive measures and early detection. Key factor for success in alien species management is the regional and interinstitutional collaboration what is the one of the main goal of the project.

Acknowledgements: The project ESENIAS-TOOLS is supported by the Financial Mechanism of the European Economic Area (2009–2014) under the Programme BG03 ‘Biodiversity and Ecosystem Services’.